

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

5 Qua hebdomadæ, & mensis mortuus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

Marci cap. 4. Iudæos inter alias festiuitates annū-
rare cenas puras, quas ibi à ieiuniis distinguit. Et
hactenus de fundamentis illatis pro prima senten-
tia.

*Responsio ad argumē-
ta secundæ
sententiæ.
Matth. 27.
Chrysost.*

In fundamentis secundæ sententiæ alia occurrunt
exponenda testimonia, primum est illud Matthæi
11. *Non in die festo.* Ad quod primum dicendum est
cum Chrysost. homil. 80 in Matth. eos, qui hoc dice-
bant, non pietatis causa fuisse permotos, ut id dice-
rent, aut quia putarent id esse contra solennitatem
diei festi, sed (ut ipsi dixerunt) *ne tumultus fieret in
populo.* Deinde quamuis nonnulli ex illis hoc consi-
lium dederint: sed aliorum certe sententia præua-
luit: præsertim cum Iudas vltro offerret sese pollici-
tus Iesum sine tumultu, ac rumore tradere. Quod
fere notauit Rupertus lib. 3. in Oseam, circa illa ver-
ba: *Quiuit paulum ciuitas à commissione fermenti.* Imo
verisimile est, Iudæorum principes maiori ex parte
studuisse, obstinatoque animo voluisse Christum in
die solenni Paschæ interficere, quando ex omnibus
regionibus congregati erant Iudæi Ierosolymis, ut
supplicium esset celebrius, ac notius. Quod diuina
providentia in bonum conuertit, nam inde factum
est, ut Christi innocentia, & veritas mortis ac resur-
rectionis eius neminem posset latere, nisi volunta-
rie excæcari voluisset.

*Magnus
dies Sabba-
thi quid.
Rupert.*

Secundus locus explicandus est de magno die Sab-
bathi, qui (ut ibi notat Rupertus) non propterea ita
est appellatus, quod esset primus azymorum: sed
quia erat Sabbathum paschale, & simul cum festiui-
tate Paschæ coniungebatur azymorum observatio,
quod multum augebat diei solennitatem: tum pro-
pter dictam causam, tum etiam, quia quando illud
Sabbathum occurrebat proxime post primū diem
azymorum, non poterant Iudæi, qui Ierosolymam
conuenerant, longum iter agere, ut ad propria redi-
rent, & ita reddebatur solennior ille dies Sabbathi
propter magnam populorum frequentiam. Adde
præterea, quod Deuter. 21. præceptum erat, ut cor-
pora eorum, qui supplicio afficiebantur eodem die
de patibulo deponerentur. Aliunde vero instabat
iam vespere, in qua solennitas Sabbathi incipiebat,
& quia cum illa cōiuncta erat festiuitas azymorum,
ideo solliciti erant, ne cogerentur, aut in die Sabba-
thi corpora deponere, quod fortasse non licebat eis,
maxime quando facile præueniri poterant, vel ea
per totum diem in patibulis relinquere, quod & cō-
tra legem erat, & contra tanti diei solennitatem.

Obiectio.

Dices, maior erat solēnitas primi diei azymorum,
quam solennitas Sabbathi, etiam si in secundum azy-
morum incideret. Rursus grauius erat corpora ho-
minum in patibulis ponere, & interficere, quam ibi
iam posita relinquere, ergo, si hoc posterius tanta
solicitudine vitarent Iudæi, multo magis prius. Re-
sponderetur, quidquid sit de antecedenti, quod non
cæret dubitatione, quia dies Sabbathi, quoad aliquas
actiones & circumstantias festiuior erat (ut ex supra
dictis colligi potest) negatur consequentia. Quia nō
erat æqualis affectus Iudæorum. Antequam enim
Christum interficerent, vehementi passione, & affe-
ctu mortis eius impellebantur, & ideo nihil de festi-
solennitate curabant, dummodo mortem eius ac-
celerarent: postquam vero desiderium expleuerunt
suum, neque amplius haberent, quod aduersus Chri-
stum machinarentur, religionem, dieique festiui-
tatem simulare voluerunt.

Dubium.

Responsio.

Ioan. 18.

Cyrl.

Chrysostom.

August.

Tertio loco exponendum est, quomodo in die festo
potuerunt fieri à Iudæis omnia, quæ de passione
Christi Euangelistæ narrant? Et primum quidem de
Iudæis hostibus Christi dici potest, eis non fuisse
prohibitum causam dicere in die festo, & mortem
procurare: sed exequi, iuxta illud Ioan. 18. *Nobis non
licet interficere quenguam,* quod dictum à Iudæis esse
propter diem festum, supra cum Cyrl. Chrysost. &
August. docuimus. Supponebant ergo Iudæi sibi li-

tere petere in die festo mortem Christi, quod facie-
bant, cum eam exequi recusarent, quia non licebat.
Secundo dici potest eos actos esse incredibili odio, &
inuidia in Christum, adeoque fuisse obsecratos, ut
existimarent magnum se obsequium præstare Deo,
interficiendo eum, quem Deo blasphemum, & genti
sue valde perniciosum iudicabant: aliunde vero ti-
mebant populi tumultum, quia sciebant eum habe-
re plures discipulos, à quibus diligebatur, vereban-
tur denique ne alia ratione elaboretur à manibus,
sicut alias sæpe fecerat, & ideo nata opportunitate,
eam neque breuissimo tempore differre voluerunt.
Cuius voluntatis nonnulla signa prius dederant.
Nam Ioan. 7. in die festiuitatis scenopægiæ voluerunt
eum comprehendere, idemque tentarunt postea in
die magno, seu octauo festiuitatis. Et Ioan. 10. in alio
die festo eum lapidare tentarunt, ubi iam non tan-
tum procurare, sed exequi mortem eius volebant in
die festo, sicut Num. 25. transgressor Sabbathi eodem
die lapidatus est.

*Ioan. 7.
& 10.*

Num. 25.

Deinde de mulieribus, vel aliis personis, quæ ex
pietate Christi corpus eodem die sepulture manda-
runt, responderetur facile, ea opera non fuisse feruilia,
sed charitatis, & pietatis, & ideo non fuisse prohibi-
ta in illo die (ut supra probatum est) secus vero erat
de die Sabbathi, in quo non feruilia opera, sed sim-
pliciter opera prohibebantur, ut patet Exod. 16. 20.
& sequentib. Quod absolute de omnibus operibus
Iudæi intelligebant, & saltem intelligi de laboriosis
potest, quorum magna necessitas occurrebat, seu
quæ sine incommodo differri, aut præueniri uō po-
terant. Denique quod de mulieribus additur, quæ pa-
rauerunt aromata, ut Christum iam sepultum vngue-
rent, quamuis eandem possit admittere responsio-
nem: probabile tamen est eas non id fecisse eodem
die, quo mortuus est Christus, sed die sequenti post
occafum solis finita iam Sabbathi festiuitate. Mar-
cus enim cap. 16. expresse dicit: *Et cum transisset Sab-
bathum, Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome eme-
runt aromata, ut venientes vngerent Iesum.* Unde quod
Luc. c. 23. *Et reuertentes parauerunt aromata & vnguen-
ta, & Sabbatho quidem sabbatum secundum mandatum,*
vel intelligendum est per anticipationem (ut expo-
nit Innocent. 3. lib. 4. de myste. missæ ca. 4.) vel certe
intelligi potest, quædam parasse illo die Veneris, an-
tequam sol occideret, & Sabbathum inciperet, quæ
domi habebant, vel ad manum facile habere pote-
rant: plura vero emisse postea die sequenti finita
Sabbathi festiuitate.

Dubium.

Responsio.

Exod. 16. 20.

Exod. 16. 20.

Aromata

ad vnguen-

dum Christi

corpus mte-

lires quan-

do paraue-

rint

Marci 16.

Luc. 23.

Innocent. 3.

Innocent. 3.

SECTIO V.

*Qua die hebdomada, & mensis Christus Dominus
fuerit mortuus.*

Dubitatio hæc facile potest ex dictis in præceden-
ti sectione definiri. Nam quod attinet ad prio-
rem partem, ex dictis plane sequitur Christum mor-
tuum esse feria sexta, hoc est, die Veneris, quod a-
perte constat ex Euangelio. Dicitur enim Matth. 27.
Christus crucifixus, & sepultus in die parasceus, &
Marc. cap. 15. addit. *Quod est ante Sabbathum.* Et Lu-
cas cap. 23. *Erat (inquit) Parasceus, & Sabbathum illu-
cescebat,* loquitur autem de die, & hora sepulture
Christi, dixit autem illuxisse Sabbathum, quia erat
prope occasum solis, in cuius crepusculo Sabbathi
festiuitas incipiebat. Denique Ioan. cap. 19. dicit de-
positum fuisse Christum de cruce eodem die, quo
sepultus est, ne in cruce Sabbatho maneret, constat
ergo crucifixum esse die Veneris. Quod enim qui-
dam exponere conati sunt Sabbathum ibi non signi-
ficare propriè, & in rigore septimam diem hebdo-
madæ, sed Paschæ festiuitatem, inauditum est, & o-
mnino falsum, atq; cōtra propriā significationē Pa-
rasceus & Sabbathi: & procedit ex falso fundamento,
sc. diem proximum post mortē Christi fuisse festum

Feria sexta

Christus

mortuus.

Matth. 27.

Marci 15.

Luc. 23.

Ioan. 19.

Mm 4

Pascha

*Dies veneris
in Ecclesia
cur venera-
bitur, ac cele-
bris.
August.
Hierony.
Clem. Pp.
Orig.
Epiphani.
Tertul.
August.*

Beda.

Irena.

Pascha. Repugnat denique communi sensui, & tradi-
tioni Ecclesiae, quae sextum diem hebdomadae specia-
liter veneratur, ac celebratur, eo quod Christus Domi-
nus in eo sit mortuus, ut tradidit etiam August. lib.
de Trinit. c. 5. & epist. 115. ad Ianuarium c. 13. 14. & 15.
qua etiam habetur inter epistolas Hieronymi tomo
9. Et eandem ob causam ab initio Ecclesiae observa-
tum est, ut fideles eo die à carnibus abstineant, ut
constat ex Clemente lib. 5. Constit. c. vlt. & lib. 7. c. 22.
alias 24. & Ignatio epistola octava ad Philippenses
extra finem, Clemente Alexandrin. lib. 7. Stromat.
satis post medium: Origene homilia 10. in Leuitic.
circa finem. Epiph. haeres. 25. & in Anchorato, Tertul-
iano contra Psychicos cap. 1. & nono, August. epist.
86. ad Casulanum. Qui addunt etiam feria quarta
solum esse seruari ieiunium, quia in ea coactum est
concilium, in quo de morte Christi definitum est.
Propter quae Beda lib. de ratione computi capite 17.
lib. de ratione temporum capite 45. Nulli (inquit)
Catholico dubitare licet Christum feria sexta fuisse occisum.
Et ad id prodest congruentia ex Irenaeo lib. 5. contra
haeres. ca. 23. Quia decuit Christum eadem mori die,
qua homo creatus est, quia pro illo redimendo, ac
veluti recreando moriebatur: constat autem sexta
die hominem fuisse creatum: imo arbitrantur multi
eodem die peccasse, de quo aliàs. Contra hanc autem
veritatem occurtebat difficultas de die Pentecostes,
seu aduentus Spiritus sancti, quomodo potuerit esse
Dominica dies, si Christus feria sexta mortuus est:
sed hanc tractabimus commodius infra agentes de
die resurrectionis.

Mar. Fran.

*Abulen.
Ioan. Luc.*

Beda:

Epiphani.

*Onuphr.
Anselm.
Theo. Caf.*

Circa posteriorem partem questionis, non est ser-
mo de lunari mense. Iam enim diximus Christum in
primo mense, quem luna confecit post equinoctium
vernale, die illius quinta decima, fuisse crucifixum,
sed est sermo de mense solari. Et ratio dubij est. Quia
primus mensis lunaris partim in Martium, partim
incidit in Aprilem, & interdum plures dies vnus
mensis, interdum vero plures alterius complectitur,
& ideo res dubia est, an in Martio, vel in Aprili, &
quoto die alterutrius mensis Christum obierit. Vnde
quidam dixerunt Christum mortuum esse in mense
Aprili, alij in die 16. (ut refert Marcellus Francolinus
lib. de horis canonicis cap. 74.) alij in die secundo, alij
vero in die tertio, quae sententia à multis recetioribus
probat. Quia recte seducta ratione per tabulas Re-
gis Alfonsi, & per computationem Ecclesiasticam ex
aureo numero, & literis Ecclesiasticis, anno trigesi-
mo quarto aetatis Christi, & per aliquot annos ante,
& post illud, dies decimae quintae lunae non incidit
in feriam 6. hebdomadae, neque in mense Martio: re-
peritur autem incidisse in praedictum diem Aprilem.
Ita Abulen. 2. parte defensorij capite decimo tertio,
& Ioannes Lucidus libro de vero die passionis Chri-
sti, cap. 9. & 12. Alij vero dixerunt Christum esse mor-
tuum in mense Martio. Sed inter eos est magna va-
rietas in assignando die, ut Beda etiam attigit lib. de
ratione temporum cap. 59. vbi ait, quosdam sensisse
Christum esse mortuum vigesima sexta die Martij,
in quam sententiam potest citari Epiphani. lib. 4. cap.
10. iuxta communem lectionem quae habet, septimo
Calendas Aprilis Christum fuisse mortuum, quam
etiam sequitur Onuphrius in Chronico, anno Chri-
sti 34. Alij dixerunt Christum mortuum fuisse trige-
sima die Martij: alij è contrario in die septima: alij in
18. ut refert Epiphanius haeres. 50. vbi ipse dicit fuisse
in vigesima secunda. Anselmus vero supra Matth.
capite 27. affirmat in vigesima prima. Alij referunt
Theophylum Caesariensem asserentem mortuum
fuisse in 24. ut colligitur ex Beda libro de aequinoctio
vernali in fine, vbi ex eodem Theophylo, cum con-
cilio sub illo congregato, refert Christum resurre-
xisse septimo Calendas Aprilis, hoc est vigesima
sexta die Martij, vnde sit mortuum esse die vigesimo
quarto, seu nono Calendas Aprilis. Vnde quod ibi

dicatur iuxta hanc sententiam Christum passum esse
ab vndecimo Calendarum Aprilis, hoc est, die vige-
sima secunda Martij, intelligendum videtur, non
quod eo die fuerit comprehensus, sed quia eo die in
concilio definitum est à Iudaeis, ut Christus morere-
tur. Alias si Christus vndecimo Calendas fuisset co-
prehensus, sequenti, id est, decimo Calendas fuisset
mortuus, vnde si non resurrexisset nisi septimo Cal-
endas, duobus diebus integris iacuisset in sepulcro,
quod fidei repugnant, ut inferius ostendemus.

Sed interpretatio durior videri aliquantulum po-
test, quia ibi dicitur Christum passum ab vndecimo
Calendarum Aprilis, quia ea nocte à Iudaeis traditus
est, Et ideo potius dicendum videtur mendosum esse
codices, in quibus legitur septimo Calendas resur-
rexisse, nam legendum est, octavo Calendas, ut emen-
datiores codices habent, & ut ex antecedentibus, &
sequentibus facile potest quisque conijcere. Quia so-
lum tres dies ibi numerantur ab initio passionis vs-
que ad resurrectionem.

Iuxta hanc ergo veram lectionem, & interpreta-
tionem, ex sententia huius auctoris, & Concilij cum
eo congregati, die vigesima tertia Martij mortuus
est Christus: & ita refert, & sequitur hanc sententiam
Theophylast. idem Beda lib. de ratione temporum
cap. 65. & idem colligitur ex cap. 45. & 59. Ex quibus
locis etiam constat olim Ecclesias Gallicae sequitas
fuisse hanc opinionem. Quae fuit etiam sententia
nonnullorum Patrum, Eusebij Caesariensis, ut est
apud Turrianum libro 5. Constitutionum Apostoli-
carum cap. 16. & Laetantij libro quarto diuinarum
institutionum ca. 16. Nam licet in quibusdam codi-
cibus legatur, Christum mortuum esse ante septi-
mam diem Calendarum Aprilis, tamen emendatio-
res habent ante diem decimum, id est, decima die
ante Calendas Aprilis, quae est vigesima tertia Mai-
tij. Et eandem sequitur Anselmus libro secundo de
immagine mundi c. 7.

Vltima denique sententia frequentius recepta &
vfitata est, Christum mortuum esse die vigesima
quinta Martij. Hanc (ut inquit, Beda lib. de ratione
tempor. capite 28. & 45.) plures Ecclesiae magistri, &
Doctores Ecclesiastici tradiderunt. Inter quos est
August. lib. 4. de Trinitate cap. 5. & 18. de Ciuitate cap.
vltimo, & lib. 83. quaestione, quaestione 56. Chry-
sostom. sermone quodam de natiuitate. Ioann. Bapti-
stae. Tertullian. lib. contra Iudaeos capite 8. quam se-
quuntur, Diuus Thomas super Ioann. cap. 2. Anto-
ninus, Platina. Vsuarius, & alij.

Inter quas sententias nullum constans iudicium
ferre possumus, quia pendet vel ex humana historia,
vel ex tabulis astronomicis, & in vtroque est summa
varietas, & ita res est incerta. Quare consultius est
vel iudicium differre, vel cum vltima, ut potest com-
munior, magisque recepta sententia loqui.

SECTIO VII.

Qua hora Christus Dominus passus sit, ac mortuus.

Hæc sola quaestio superesse videtur, quæ ad hanc
temporis circumstantiam plene explicandam
pertineat. In qua primum inquiri potest, qua hora
Christus Dominus comprehensus fuerit. Deinde
qua hora cruci affixus, quæue mortuus. Reliquum
enim temporis spatium quod in aliis passionibus eius
mysteriis positum est, satis ex Euangelistis, & ex ha-
tenus tractatis, tractandisque constabit.

Ex tribus autem quaestionibus tactis, prima facile
expediri potest. Quia cum Euangelistæ nihil expre-
sse dicant, coniectura solum vti possumus ex iis quæ
ipsi referunt. Quibus recte perpenfis, ac considera-
tis verisimilis videtur sententia, quæ ex Chrysostom.
mo colligitur hom. 84. in Matth. & 72. in Ioan. Chri-
stum comprehensum esse hora noctis intempesta,
vna

*Beda.
Euseb. Caf.*

*Turrianus.
Laetantius.*

Anselm.

*Beda.
August.
Chrysostomus.
Tertul.
D. Thom.
Antonin.
Platina.
Vsuarius.*

*Quæstio no-
stra hora
comprehens-
sus sit Chri-
stus.
Chrysost.*